

Voorwerp II

Siegburger Schnelle

Drinkbeker voorzien van drie helden

Tekst en fotografie Walter Lensink

Een Schnelle is een hoge beker waaruit bier werd gedronken. Deze taps toelopen-de pul, populair in de tweede helft van de 16de eeuw, was vaak rijkelijk gedecoreerd. Welke figuren en voorstellingen sieren dit exemplaar?

Siegburg ligt op 12 km ten oosten van Bonn en is gelegen aan de Sieg, een zijrivier van de Rijn. Ook ligt de stad nabij Keulen dat door de ligging op het kruispunt van grote handelswegen en de Rijn al vanaf de vroege middeleeuwen een van de belangrijkste stapelmarkten was. De pottenbakkers van Siegburg werden reeds vroeg gesteund door de machtige abdij Michaelsberg in Keulen. Al in 1075 werd er op bestelling aardewerk in Siegburg gebakken: eerst in de Pingsdorf-traditie, met een oventemperatuur van 900 tot 1000 graden, vervolgens werd het Proto-steengoed gebakken bij 1000 tot 1100 graden - wat een keiharde scherf opleverde - en rond 1300 werd er in Siegburg voor het eerst steengoed geproduceerd, bij een temperatuur van 1200 tot 1400 graden.

De stempelsnijders ontwikkelden zich tot grootmeesters

Siegburger steengoed is vrij eenvoudig te herkennen. De aparte klei die in de directe omgeving van Siegburg gedolven werd, bestond voor een groot deel uit kaolien dat een heel fijnkorrelig licht wit/crèmekleurig baksel opleverde. Het resultaat zag er zo goed uit dat de pottenbakkers het niet nodig vonden om het aardewerk van ijzerengobe te voorzien, waardoor onzuiverheden op het aardewerk versmolten. In eerste instantie waren de baksels overigens nog wel roodbruin gevamd, omdat het vuur van de oven in direct contact stond met de baksels.

De Siegburger pottenbakkers stonden ook bekend om hun prachtige versieringen met veel fijne

lijnen. Zoutglazuur werd niet toepast, deze zou immers de fraaie versieringen bedekken. Pas vanaf de 15de eeuw werd in Siegburg gebruikgemaakt van stempels (appliques) ter decoratie. De stempelsnijders ontwikkelden zich tot ware grootmeesters en brachten hun appliques aan op onder andere kannen, kruiken en bekertjes maar ook op de Schnelle, een taps toelopende bierpul die in de tweede helft van de 16de eeuw bijzonder populair was. De Schnelle was meestal in zijn geheel voorzien van applicaties.

De Schnelle die hier is afgebeeld, is gedateerd 1572 en is een perfect voorbeeld van een zeer hoge kwaliteit. De decoratie bestaat uit drie grote appliques van helden, namelijk Koning David, Joshua en Hector van Troje. In de banderollen boven de hoofden is dan ook af te lezen: REX DAVIT 1572, JOSVE VAN GOT FERARTNET en HECTOR VON DROI. Boven de tekstbanderollen zien we decoratieve boogvelden met leeuwen, een gevleugelde figuur en een bladornament met een gezichts masker. Aan de onderzijde zijn drie scènes van Adam en Eva opgenomen. De schepping van Eva uit de rib van Adam, de zondeval en de verdrijving uit het paradijs. De decoraties worden boven en onder ingesloten door een driedelig geprofileerde band. Verder is de bierbeker bekroond met een bolle, tinnen deksel met een knop van twee eikeltjes op de duimrust. Eenzelfde Schnelle wordt aangetroffen in de collectie van het Hetjens-Museum te Düsseldorf (gedateerd 1575).

Siegburg doorstond een aantal zware belegeringen, onder anderen door de Spanjaarden in 1588 en 1615. Tijdens de Dertigjarige Oorlog was de stad van 1632 tot 1635 bezet door Zweedse troepen. Een jaar later begon in Siegburg een grote heksenvervolg, die twee jaar duurde en aan 32 vrouwen en 5 mannen het leven kostte. In 1684 werd de pottenbakkerswijk door het Zweedse leger verwoest en kwam er een einde aan de productie. Dit einde werd versterkt door de inquisitie, aangezien veel pottenbakkers protestants waren. In de 19de en 20ste eeuw kwam de mechanische productie op gang en werden verschillende modellen Schnellen gemaakt voor toeristen om bijvoorbeeld geld in te zamelen voor de bouw van de Dom in Keulen. ☺

Siegburger Schnelle (gedateerd 1572). Hoogte 30 cm. Particuliere collectie P.v.d.M. Volgende pagina's: de Schnelle rondom bekeken.

